

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

LÂM TĂNG HÙNG

**QUẢN LÝ RỦI RO TÁC NGHIỆP CỦA NGÂN HÀNG
THƯƠNG MẠI CỔ PHẦN CÔNG THƯƠNG VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

Hà Nội, 2020

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

LÂM TĂNG HÙNG

**QUẢN LÝ RỦI RO TÁC NGHIỆP CỦA NGÂN HÀNG
THƯƠNG MẠI CỔ PHẦN CÔNG THƯƠNG VIỆT NAM**

Chuyên ngành: Tài chính - Ngân hàng

Mã số: 9.34.02.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

**Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS, TS Phạm Ngọc Ánh
2. TS Nguyễn Thị Việt Nga**

Hà Nội, 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án tiến sĩ này là công trình nghiên cứu khoa học độc lập của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận án tiến sĩ là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

Tác giả luận án

NCS. Lâm Tăng Hùng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG BIỂU.....	vii
DANH MỤC HÌNH VẼ.....	viii
LỜI MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1: NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ RỦI RO TÁC NGHIỆP VÀ QUẢN LÝ RỦI RO TÁC NGHIỆP CỦA NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI...	16
1.1. Lý luận chung về rủi ro tác nghiệp của Ngân hàng thương mại.....	16
1.1.1. Khái niệm rủi ro tác nghiệp.....	16
1.1.2. Đặc điểm của rủi ro tác nghiệp	19
1.1.3. Phân loại rủi ro tác nghiệp	20
1.1.4. Nguyên nhân của rủi ro tác nghiệp.....	23
1.1.5. Hậu quả của rủi ro tác nghiệp.....	27
1.2. Quản lý rủi ro tác nghiệp của ngân hàng thương mại	28
1.2.1. Khái niệm, mục tiêu, nguyên tắc quản lý rủi ro tác nghiệp	28
1.2.2. Quy trình và nội dung quản lý rủi ro tác nghiệp.....	31
1.2.3. Các chỉ tiêu đánh giá chất lượng quản lý rủi ro tác nghiệp của NHTM.....	49
1.2.4. Các nhân tố ảnh hưởng đến quản lý rủi ro tác nghiệp của ngân hàng thương mại.....	52
1.3. Kinh nghiệm QLRRTN của một số ngân hàng nước ngoài và bài học rút ra đối với Ngân hàng thương mại cổ phần Công Thương Việt Nam.....	66
1.3.1. Kinh nghiệm QLRRTN của một số Ngân hàng nước ngoài.....	66
1.3.2. Bài học đối với các Ngân hàng thương mại Việt Nam	74
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	77
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG QUẢN LÝ RỦI RO TÁC NGHIỆP CỦA NGÂN HÀNG TMCP CÔNG THƯƠNG VIỆT NAM	78
2.1. Tổng quan về Ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam.....	78

2.1.1. Quá trình hình thành và phát triển	78
2.1.2. Cơ cấu tổ chức.....	81
2.1.3. Tình hình hoạt động kinh doanh giai đoạn 2015 - 2019	82
2.2. Tình hình rủi ro tác nghiệp tại Ngân hàng TMCP Công Thương Việt Nam 2015 - 2019	88
2.2.1. Nhóm rủi ro liên quan đến mô hình tổ chức, cán bộ và an toàn nơi làm việc	88
2.2.2. Nhóm rủi ro liên quan đến cơ chế, chính sách, quy định	89
2.2.3. Các hành vi gian lận và tội phạm bên ngoài	90
2.2.4. Các hành vi gian lận và tội phạm nội bộ	91
2.2.5. Nhóm rủi ro liên quan đến quá trình xử lý công việc của cán bộ	92
2.2.6. Rủi ro liên quan đến CNTT	93
2.2.7. Phân tích tình hình rủi ro tác nghiệp tại Vietinbank giai đoạn từ năm 2015 -2019	93
2.3. Thực trạng quản lý rủi ro tác nghiệp của Ngân hàng TMCP Công Thương Việt Nam	99
2.3.1. Cơ sở pháp lý về quản lý rủi ro tác nghiệp của Ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam	99
2.3.2. Thực trạng quản lý rủi ro tác nghiệp tại Ngân hàng thương mại cổ phần Công Thương Việt Nam từ năm 2015 - 2019.....	105
2.4. Đánh giá thực trạng QLRRTN của Ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam	124
2.4.1. Những thành quả cơ bản	124
2.4.2. Những hạn chế trong QLRRTN.....	134
2.4.3. Nguyên nhân của hạn chế	142
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2.....	147
CHƯƠNG 3. GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG QUẢN LÝ RỦI RO TÁC NGHIỆP CỦA NGÂN HÀNG TMCP CÔNG THƯƠNG VIỆT NAM.....	148

3.1. Định hướng, mục tiêu, yêu cầu tăng cường quản lý rủi ro tác nghiệp của Ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam.	148
3.1.1. Bối cảnh kinh tế - xã hội tác động đến k;hoạt động kinh doanh và QLRRTN của Ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam.....	148
3.1.2. Mục tiêu phát triển và định hướng của Ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam đến năm 2025.....	158
3.1.3. Những yêu cầu đặt ra nhằm tăng cường quản lý rủi ro tác nghiệp của Ngân hàng thương mại cổ phần Công thương Việt Nam	161
3.1.4. Mục tiêu tăng cường quản lý rủi ro tác nghiệp của ngân hàng thương mại cổ phần Công thương Việt Nam.....	162
3.2. Hệ thống giải pháp nhằm tăng cường quản lý rủi ro tác nghiệp của ngân hàng TMCP Công thương Việt Nam	163
3.2.1. Hoàn thiện chiến lược, mục tiêu quản lý rủi ro tác nghiệp của Ngân hàng thương mại cổ phần Công thương Việt Nam	163
3.2.2. Rà soát, bổ sung, sửa đổi, hoàn thiện hệ thống văn bản, chế độ, quy chế, quy trình quản lý rủi ro tác nghiệp của ngân hàng thương mại cổ phần Công Thương Việt Nam	166
3.2.3. Hoàn thiện và nâng cao tính hiệu lực, hiệu quả của bộ máy quản lý Rủi ro tác nghiệp của ngân hàng thương mại cổ phần Công Thương Việt Nam.....	168
3.2.4. Hoàn thiện hệ thống xác định mức chịu đựng rủi ro tổng thể, đánh giá rủi ro trọng yếu và quản lý rủi ro tác nghiệp hướng tới cách tiếp cận đo lường nâng cao – AMA	174
3.2.5. Hoàn thiện các công cụ đo lường Rủi ro tác nghiệp.....	176
3.2.6. Đổi mới công tác đào tạo đội ngũ cán bộ toàn hệ thống và cán bộ quản lý rủi ro tác nghiệp, phát huy văn hóa quản lý rủi ro tác nghiệp, cải thiện chế độ đãi ngộ lao động của ngân hàng thương mại cổ phần Công thương Việt Nam.....	179

3.2.7. Tăng cường hoạt động kiểm tra, giám sát quản lý rủi ro tác nghiệp của ngân hàng thương mại cổ phần Công Thương Việt Nam.....	185
3.2.8. Nâng cao hệ thống cơ sở dữ liệu và hệ thống công nghệ trong quản lý rủi ro tác nghiệp của Ngân hàng thương mại cổ phần Công Thương Việt Nam.....	187
3.3. Một số kiến nghị nhằm thực thi các giải pháp đề xuất.....	189
3.3.1. Kiến nghị đối với Ngân hàng nhà nước Việt Nam.....	189
3.3.2. Kiến nghị đối với Hiệp hội ngân hàng (VNBA)	191
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3.....	193
KẾT LUẬN.....	194
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	196
PHỤ LỤC.....	203

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

ATTT	An toàn thông tin
AMA (Advanced Measurement Approach)	Cách tiếp cận đo lường nâng cao
BCM (Business Continuity Management)	Quản lý kinh doanh liên tục
BĐH	Ban điều hành
BIA (Business Impact Analysis)	Thực hiện đánh giá tác động kinh doanh
CNTT	Công nghệ thông tin
GĐK	Giám đốc khối
HĐQT	Hội đồng quản trị
KRI (Key Risk Indicator)	Chỉ số rủi ro chính
KTNB	Kiểm toán nội bộ
LDC (Loss Data Collection)	Thu thập dữ liệu tổn thất
NHTM	Ngân hàng thương mại
NIM (Net Interest Margin)	Biên lãi ròng
PTGD	Phó Tổng giám đốc
QLRRTN	Quản lý rủi ro tác nghiệp
QLTT	Quản lý thị trường
RCSA (Risk Control Self Assessment)	Rủi ro tự đánh giá
RRTN	Rủi ro tác nghiệp
SA (Standardised Approach)	Phương pháp tiêu chuẩn
SKRR	Sự kiện rủi ro
SKRRTN	Sự kiện rủi ro tác nghiệp
TGD	Tổng giám đốc
TSC	Trụ sở chính
UBQLRR	Ủy ban Quản lý rủi ro
VAMC (Vietnam Asset Management Company)	Công ty Quản lý tài sản VAMC
VietinBank	Ngân hàng thương mại cổ phần Công thương Việt Nam

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 1.1 Danh mục phân loại nguyên nhân RRTN theo Basel II	21
Bảng 1.2 Các nhóm sự kiện RRTN theo Basel II.....	21
Bảng 1.3 Đánh giá tần suất và mức độ ảnh hưởng RRHD	34
Bảng 2.1. Nguồn vốn huy động của Vietinbank từ năm 2015-2019.....	83
Bảng 2.2. Kết quả kinh doanh của Vietinbank giai đoạn từ năm 2015-2019	86
Bảng 2.3. Số liệu lỗi rủi ro liên quan đến yếu tố bên ngoài	90
Bảng 2.4. Số liệu lỗi rủi ro tác nghiệp theo nghiệp vụ	92
Bảng 2.5. Số lượng các dấu hiệu rủi ro phát sinh của Vietinbank trong giai đoạn từ năm 2015-2019	93
Bảng 2.6. Xác suất xuất hiện dấu hiệu rủi ro của Vietinbank giai đoạn từ năm 2015-2019	95
Bảng 2.7. Số lượng SKRRTN phát sinh trong giai đoạn từ năm 2015-2019.....	96
Bảng 2.8. Bảng hướng dẫn kế hoạch hành động	112
Bảng 2.9. Một số KRI được áp dụng tại Vietinbank	114
Bảng 2.10. Cấu phần IC, SC, FC	118
Bảng 2.11. Tính vốn cho rủi ro tác nghiệp tại Vietinbank từ năm 2016 - 2019 ..	118
Bảng 3.1. Vai trò trách nhiệm trong cơ cấu tổ chức quản lý RRTN được đề xuất	170
Bảng 3. 2: Ví dụ về xác định mức chịu đựng rủi ro tổng thể của ngân hàng thương mại	174
Biểu đồ 2.1. Tổng tài sản của Vietinbank giai đoạn từ năm 2015-2019.....	79
Biểu đồ 2.2. Tổng tiền cho vay của Vietinbank giai đoạn 2015-2019.....	84
Biểu đồ 2.3. Số liệu rủi ro liên quan đến mô hình tổ chức, cán bộ.....	89
Biểu đồ 2.4. Số vụ gian lận và tội phạm nội bộ từ năm 2015-2019.....	91
Biểu đồ 2.5. Kết quả khắc phục tổn thất của Vietinbank từ năm 2015-2019	97
Biểu đồ 2.6. Tổn thất theo từng nhóm rủi ro của Vietinbank từ 2015-2019.....	98
Biểu đồ 3.1 Tăng trưởng Việt Nam so với các khu vực trên thế giới	150

DANH MỤC HÌNH VẼ

Hình 1.1	Mối tương quan giữa các loại rủi ro	19
Hình 1.2	Quy trình quản lý rủi ro tác nghiệp	37
Hình 1.3	Sơ đồ bộ máy QLRR tác nghiệp.....	38
Hình 2.1.	Cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý của Vietinbank	82
Hình 2.2.	Cơ cấu tổ chức QLRRTN củaVietinbank.....	106
Hình 2.3.	Quy trình QLRRTN củaVietinbank	120
Hình 2.4.	Thu thập dữ liệu tổn thất (LDC).....	108
Hình 2.5.	Quy trình thực hiện RCSA	110
Hình 2.6.	Bản đồ đánh giá mức độ RRTN nội tại	111
Hình 2.7.	Bản đồ xác định mức độ rủi ro nội tại và hiệu quả BPKS	112
Hình 2.8.	Quy trình thiết lập, sử dụng và quản lý KRI	114
Hình 2.9.	Vòng đời Quản lý kinh doanh liên tục	115
Hình 3. 1	Xác định KRI cho các rủi ro trọng yếu.....	175